
Rapport om

Förlikningsverksamheten i Svea hovrätt

Projektgrupp

Christina Jacobsson (Avd 8)

Christian von Szalay, *sammankallande* (Avd 2)

Erik Lindberg (Avd 4)

Agneta Munther (Avd 7)

Hanna Carysdotter (Avd 1)

Maria Winblad von Walter, *sekreterare* (Avd 1)

Innehåll

Utredningsuppdraget

1. Rättslig reglering
  - 1.1 Förlikningsarbete i hovrätt
  - 1.2 Förlikningsammansatt
2. Förlikningsverksamheten i hovrätten - nuläget
  - 2.1 Utgångspunkter
  - 2.2 När? I vilken form? Av vem?
  - 2.3 En jämförelse med andra hovrätter
3. Underlag och statistik
  - 3.1 Statistik 2013-2016
  - 3.2 Enkät till advokater
4. Gemensamma rutiner för förlikningsverksamheten?
  - 4.1 Allmänna utgångspunkter
  - 4.2 En aktiv förlikningsverksamhet i hovrätten?
  - 4.3 Aktiv förlikningsverksamhet - en resursfråga
5. Rutiner - allmänna överväganden
  - 5.1 I vilka mål bör hovrätten ta initiativ till förlikning?
  - 5.2 När ska hovrätten ta initiativ till förlikning?
  - 5.3 Vem bör ansvara för förlikningsarbetet?
  - 5.4 Förlikningsammansatt?
  - 5.5 Domarens roll i förlikningsarbetet
  - 5.6 Allmänna och särskilda förlikningsinsatser
6. Allmänna förlikningsinsatser
  - 6.1 Utgångspunkter
  - 6.2 Det inledande skedet
  - 6.3 Under handläggningen av målet
  - 6.4 Särskilt om förlikningsammansatt
  - 6.5 Inför huvudförhandlingen m.m.
7. Särskilda förlikningsinsatser
  - 7.1 Utgångspunkter
  - 7.2 En särskild resurs på varje avdelning
  - 7.3 En gemensam resurs för flera avdelningar
  - 7.4 Medling
8. Utbildning och information på hemsidan
  - 8.1 Utbildning m.m.
  - 8.2 Information på hovrättens hemsida
9. Sammanfattning och avslutande synpunkt
  - 9.1 Sammanfattning
  - 9.2 Avslutande synpunkt

Utredningsuppdraget

Utredningsdirektiv

I februari 2016 uppdrog ledningsgruppen åt en arbetsgrupp att se över och lämna förslag till hur förlikningsverksamheten i dispositiva tvistemål bör utvecklas i Svea hovrätt. Arbetsgruppen tillsattes som en del av uppföljningen av det s.k. Tvistemålsprojektet.¹

Tid för slutredovisning bestämdes till den 1 november 2016.

Arbetsgruppen är sammansatt av ledamöter från olika avdelningar (se rapportens förstasida).

Underlag

Inom ramen för uppdraget har arbetsgruppen bl.a.

- tagit fram en enkät med frågor till advokater verksamma inom Svea hovrätts domkrets,
- sammanställt statistik över stadfästa förlikningar i Svea hovrätt under åren 2013-2016 och
- inhämtat uppgifter från övriga hovrätter om deras arbete med förlikningsfrågor.

Som underlag för detta arbete har även ingått ledningsgruppens uppföljande rapport med anledning av Tvistemålsprojektet,² avdelningspromemorior, lagförarbeten och arbetsgruppens egna erfarenheter inom det nu behandlade området.

Avgränsningar

Även om uppdraget och rapporten tar sikte på dispositiva tvistemål, gäller mycket av det som tas upp även i t.ex. familjemål.

I linje med uppdraget avhandlas i rapporten primärt frågor med avseende på de yttre formerna för hur förlikningsverksamheten i hovrätten kan bedrivas. Undantagsvis har vi dock ansett det lämpligt att beröra frågor med anknytning till den enskilde domarens förlikningsarbete.

---

¹ I september 2013 utmynnande projektet i rapporten *En effektiv(are) handläggning av dispositiva tvistemål*, Rapport av Tvistemålsprojektet, Stockholm 2013.

² Rapporten *Svea hovrätts uppföljning av Tvistemålsprojektet* (december 2015) med bilaga.

Avslutningsvis tar beskrivningarna och slutsatserna i rapporten endast sikte på de allmänna avdelningarna och avdelning 2, eftersom avdelning 6 (Mark- och miljööverdomstolen) inte handlägger dispositiva tvistemål.

Stockholm,

Oktober 2016

1. Rättslig reglering

1.1 Förlikningsarbete i hovrätt

Den rättsliga regleringen avseende förlikningsarbete i hovrätten framgår av 50 kap. 11 rättegångsbalken (RB):

”Hovrätten bör verka för att parterna förliks eller på annat sätt uppnår en samförståndslösning, om det är lämpligt med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter.

Rätten får vid tillämpning av första stycket, i ett mål där förlikning om saken är tillåten, besluta om särskild medling, om parterna samtycker till det. I sådant fall ska rätten förelägga parterna att inställa sig till ett sammanträde inför medlare som förordnas av rätten och ange inom vilken tid medlingen senast ska vara slutförd. Rätten får förlänga tidsfristen om det finns särskilda skäl för det.”

Bestämmelsen infördes år 2011³ och reglerar i vilken utsträckning hovrätten bör verka för en samförståndslösning. Tidigare saknades en sådan reglering avseende hovrätterna. Genom lagändringen gavs hovrätterna också möjlighet att besluta om medling, vilket enligt förarbetena bör utnyttjas med försiktighet – i första hand på parternas begäran eller om det av något särskilt skäl framstår som lämpligt.

I förarbetena framhålls att fördelarna med en förlikning gör sig gällande även i hovrätten. Förutsättningarna kan ha förändrats efter processen i tingsrätten. Utfallet av tingsrättens dom kan ha gjort den tappande parten mer förlikningsbenägen och den vinnande parten kan å sin sida ha intresse av en förlikning, t.ex. i syfte att säkerställa möjligheterna till betalning eller för att undvika att lägga ner tid och pengar på en process i hovrätten. Eftersom tingsrättens dom kan verka hämmande på en parts vilja att vara den som först tar ett steg mot en uppgörelse i godo, kan hovrättens agerande ofta vara en förutsättning för att förlikningsförhandlingar ska komma till stånd i hovrätten.

Samtidigt framhålls i förarbetena att den viktigaste uppgiften för hovrätten är att kontrollera de tingsrättsavgöranden som överklagas och att rätta eventuella felaktigheter. Hovrätten ska alltså i första hand vara en garant för materiellt riktiga avgöranden. Hovrätten har dessutom ett visst ansvar för rättsbildningen. Det

---

³ Prop. 2010/11:128, främst s. 32 f.

måste också alltid vara med parternas bästa i åtanke som frågan om förlikning tas upp av rätten. Av den anledningen ansåg regeringen att det inte fanns skäl att lägga en uttrycklig skyldighet på hovrätten att verka för förlikning. I stället fick bestämmelsen en fakultativ utformning.

Frågan om i vilket skede av målets handläggning det är lämpligt att ta upp frågan om förlikning berörs också i förarbetena till 50 kap. 11 § RB. Där sägs att detta bör avgöras av hovrätten, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, och frågan bör ofta kunna väckas genom att hovrätten kontaktar parterna för att höra efter om det finns intresse och förutsättningar för att försöka nå en frivillig överenskommelse.

1.2 Förlikningssammanträde

Av 50 kap. 10 § tredje stycket RB framgår att hovrätten under förberedelsen får hålla sammanträde, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet. I förarbetena till bestämmelsen sägs att möjligheterna till en förlikning ofta underlättas vid en muntlig förberedelse.⁴ Mot denna bakgrund finns det inte något hinder mot att hovrätten kallar parterna till sammanträde endast i syfte att föra förlikningsförhandlingar – ett s.k. förlikningssammanträde.

---

⁴ Prop. 1988/89:95 s. 78.

2. Förlikningsverksamheten i hovrätten - nuläget

2.1 Utgångspunkter

Som en del av uppföljningen av Tvistemålsprojektet fick hovrättens avdelningar ett diskussionsunderlag med bl.a. frågor om avdelningarnas förlikningsarbete. Avdelningarna fick redovisa korta skriftliga svar.

Av svaren framgår att förlikningsarbetet i viss mån varierar mellan avdelningarna. Vissa, men inte alla, avdelningar har skrivna rutiner avseende förlikningsarbetet på avdelningen. En del avdelningar skickar ut en skrivelse till parterna med erbjudande om hjälp att föra förlikningssamtal, andra inte. På vissa avdelningar är det referenten som avgör om och när frågan om förlikning ska väckas. I många avseenden är dock förlikningsarbetet detsamma på avdelningarna.

2.2 När? I vilken form? Av vem?

Samtliga avdelningar i hovrätten har numera den rutinen att en referent utses i de dispositiva tvistemålen sedan prövningstillstånd getts.

Det är också referenten som ansvarar för att ta upp förlikningsfrågan under målets olika skeden. En del referenter gör detta i samband med att svarsskrift har kommit in. I många fall tas även kontakt med parterna ett par veckor innan huvudförhandlingen.

Vanligast är att referenten tar upp frågan om förlikning på telefon med parterna eller deras ombud. Det förekommer också att referenten frågar parterna om de är intresserade av ett särskilt förlikningssammanträde. I vilken utsträckning sådana sammanträden hålls varierar mellan avdelningarna. Träffas inte en förlikning under målets handläggning brukar förlikningsfrågan även väckas i samband med huvudförhandlingen.

Vid underhandskontakter med ledamöter på de olika avdelningarna har framkommit att det är långt ifrån alltid som förlikningskontakter tas i den utsträckning som de avdelningsinterna dokumenten ger uttryck för. De uppgivna orsakerna till det varierar.

2.3 En jämförelse med andra hovrätter

Liksom Svea hovrätt arbetar övriga hovrätter med förlikningsfrågorna på avdelningsnivå. Med något undantag, där frågan om förlikning berörs i hovrättens arbetsordning, finns det i dagsläget inte någon hovrätt som har allmänna riktlinjer för arbetet med dessa frågor.

I många avseenden tycks dock formerna för förlikningsarbetet på de övriga hovrätterna likna de i Svea hovrätt. I flera hovrätter utses emellertid en referent först ett par veckor före en huvudförhandling.

I informationshänseende utmärker sig Hovrätten för Västra Sverige. På deras hemsida finns information om hovrättens förlikningsverksamhet.⁵

---

⁵ <http://www.vastrahovratten.domstol.se/Om-hovratten-/Hovrattens-forlikningsverksamhet/>

3. Underlag och statistik

3.1 Statistik 2013-2016

För att ge en ungefärlig bild av hur förlikningsfrekvensen i Svea hovrätt ser ut i dagsläget och hur den sett ut under de senaste åren, har vi tagit fram nedanstående statistik. Sammanställningen grundar sig på stadfästa förlikningar i hovrätten under åren 2013, 2014, 2015 och 2016 (t.o.m. 30 september). Det bör dock nämnas att det finns ett inte ringa mörkertal, eftersom många förlikningar ”döljs” bakom t.ex. avskrivningsbeslut. Av statistiken går inte heller att utläsa i vilken utsträckning som hovrätten har medverkat till att parterna träffat en uppgörelse.

Andelen stadfästa förlikningar av alla domar som meddelades i dispositiva tvistemål under

- år 2013 uppgick till 11,7 %
- år 2014 uppgick till 16 %
- år 2015 uppgick till 13,6 %
- år 2016 uppgick till 15 %

Fig. 1 Andelen stadfästa förlikningar i Svea hovrätt 2013-16

Vi har också undersökt hur förlikningsfrekvensen sett ut på avdelningsnivå och funnit att det är skillnader mellan avdelningarna. Även om det är svårt att på befintligt underlag dra några långtgående slutsatser om orsakerna till dessa skillnader, kan vi ändå konstatera att de avdelningar som synes arbeta mer aktivt med förlikning också har flest stadfästa förlikningar.

3.2 Enkät till advokater

Den enkät med frågor om förlikningsverksamheten i hovrätten som vi skickat ut, besvarades av 252 advokater med verksamhet inom Svea hovrätts domkrets.

Här redovisas ett kort sammandrag av enkätsvaren.

Av 252 advokater anser ...

- ... 90 % att hovrätten som regel bör ta upp frågan om förlikning självmant.
- ... merparten att hovrätten bör väcka förlikningsfrågan genom en telefonkontakt med parterna/ombuden, eventuellt i förening med ett skriftligt erbjudande om rättens bistånd i förlikningsfrågan.
- ... merparten att en utomstående domare eller referenten bör hålla i förlikningsdiskussionerna.
- ... merparten att särskilda förlikningssammanträden skulle öka möjligheterna till en förlikning.
- ... merparten att domaren bör vara mer aktiv i förlikningsdiskussionerna.

Fig. 2 Sammandrag av advokaternas enkätsvar

4. Gemensamma rutiner för förlikningsverksamheten?

4.1 Allmänna utgångspunkter

Hovrätten har under senare års utvecklingsarbete på olika områden strävat efter mer enhetliga rutiner mellan hovrättens avdelningar. Några av de främsta argumenten som lyfts fram för en sådan ordning har varit att det underlättar vid cirkulation av personal mellan avdelningarna och ökar möjligheten för avdelningarna att stötta varandra vid arbetstoppar. Det leder också till att parter och ombud bemöts på ett mer enhetligt sätt. Motsvarande argument torde göra sig i lika mån gällande i fråga om hovrättens förlikningsverksamhet. En part bör kunna förvänta sig ett enhetligt förhållningssätt när det gäller såväl domstolens roll i förlikningsfrågor som vilka resurser domstolen är beredd att lägga på dessa, oavsett vilken avdelning som handlägger målet.

4.2 En aktiv förlikningsverksamhet i hovrätten?

En viktig fråga att ställa sig i sammanhanget är vilken roll hovrätten ska ha när det gäller förlikningsfrågor. Som tidigare angetts är den bestämmelse som tar sikte på hovrätternas förlikningsverksamhet fakultativ. Man kan därför ställa sig frågan om hovrätten bör ägna sig åt ett mer systematiskt och aktivt förlikningsarbete eller i stället inrikta sig på punktinsatser.

Även om det aldrig får vara ett självändamål att parter ska träffa en förlikning, ligger det i linje med lagstiftarens intentioner att hovrätten verkar för att parter, som ändå kan tänka sig att göra upp, också diskuterar den frågan här.

Mot ett mer aktivt förlikningsarbete i hovrätten kan möjligen anföras att det oftast kan förutsättas att parterna själva eller med tingsrättens medverkan redan tömt ut möjligheterna till en förlikning. Varken enkätsvaren eller vår egen erfarenhet tyder emellertid på att det skulle finnas något direkt samband mellan parternas tidigare förlikningsansträngningar och möjligheten att uppnå en förlikning i hovrätten.

Dessutom är det inte alltid möjligt för den enskilde domaren att enbart utifrån handlingarna bedöma förlikningsmöjligheterna. De faktorer som påverkar en parts förlikningsvilja och som inte alltid

kan utläsas gäller exempelvis parts betalningsförmåga, parternas eventuella mellanhavanden utanför målet och deras förmåga att på ett konstruktivt sätt tala med varandra. Förhållandena kan också ha ändrats sedan tingsrätten avgjorde målet.

Hovrättens initiativ till förlikning bör därför inte begränsas till fall där främst bedömningen av processläget i hovrätten motiverar det. Ett bredare anslag förutsätter enligt vår bedömning ett mer systematiskt förhållningssätt i förlikningsarbetet, något som med hänsyn till bl.a. brukarintresset ställer vissa krav på gemensamma rutiner, vilket närmare utvecklas under avsnitt 6.

4.3 Aktiv förlikningsverksamhet - en resursfråga

Vilken roll hovrätten ska spela i förlikningsarbetet är delvis också en resursfråga. I större och mer komplexa mål kan förlikningsinsatsen komma att bli omfattande och även ställa särskilda krav på den som leder förlikningssamtalen. Med gemensamma rutiner bedömer vi att det finns bättre möjligheter att utnyttja hovrättens samlade erfarenhet på förlikningsområdet när behov av särskild kompetens uppstår. Vi återkommer till detta under avsnitt 7.

5. Rutiner - allmänna överväganden

5.1 I vilka mål bör hovrätten ta initiativ till förlikning?

Enkätsvaren ger inte underlag för slutsatsen att det skulle finnas någon särskild måltyp där frågan om förlikning inte bör väckas av hovrätten. Inte heller vi gör den bedömningen. Hovrätten bör alltså vara oförhindrad att väcka förlikningsfrågan i alla typer av dispositiva tvistemål.

5.2 När ska hovrätten ta initiativ till förlikning?

En inte sällan omdiskuterad fråga är vid vilken tidpunkt hovrätten bör ta initiativ till förlikning; (1) i anslutning till meddelat prövningstillstånd, (2) under skriftväxlingen, (3) några veckor innan huvudförhandling eller (4) i samband med huvudförhandling? Utfallet i enkätsvaren visar att drygt 90 procent av de tillfrågade advokaterna anser att initiativet bör tas *innan* en huvudförhandling, dvs. enligt alternativen (1) – (3). Valet av tidpunkt *före* en huvudförhandling fördelade sig med cirka 30 procent vardera på alternativ (1) – (3).

Flera advokater har i sina enkätsvar särskilt framhållit att hovrätten bör väcka frågan om förlikning i ett tidigt skede och därefter, vid behov, återkomma i frågan några veckor före och i samband med huvudförhandling. En sådan ordning synes också förenlig med utfallet i enkätsvaren i stort och bör enligt vår mening ligga till grund för hovrättens förlikningsarbete.

5.3 Vem bör ansvara för förlikningsarbetet?

Utgångspunkten bör alltså vara att det är *referenten* som ansvarar för att ta upp frågan om förlikning och vid behov leda förlikningssamtalen. Av enkätsvaren framgår visserligen att ett flertal advokater gärna ser att diskussionen leds av någon annan än en ledamot som ska delta i avgörandet. Farhågan är att den som ska avgöra målet inte känner sig tillräckligt fri att leda samtalen på det sätt som kan krävas för att parterna ska nå en uppgörelse, t.ex. genom att peka på styrkor och svagheter i respektive parts talan.

Det framstår emellertid från resurssynpunkt inte som försvarligt med ett system där är en ”utomstående” domare regelmässigt står för förlikningsinsatserna. I stället bör de farhågor som finns kunna

motverkas av en (ny)ordning där referenten uppmuntras att driva ändamålsenliga förlikningssamtal med visshet om att han eller hon (utan knorr) blir ersatt som domare i målet *om* denne, efter strandade förlikningssamtal blir utjävad eller själv bedömer det inte vara lämpligt att delta i målets avgörande. Praktiskt kan detta lösas på olika sätt.

5.4 Förlikningssammanträde?

Även om många i enkätsvaren ställer sig positiva till förlikningssammanträden som ett regelbundet inslag i hovrättens förlikningsverksamhet, visar erfarenheten i hovrätten att få parter ändå är beredda att ta den merkostnad som är förenad med en extra inställelse i hovrätten. Det torde också stå klart att merparten av advokaterna som svarat på enkäten avvisar tanken på att domstolen självmant, dvs. utan parts hörande och samtycke, skulle kalla till sådana sammanträden. Dessutom ställer förlikningssammanträden högre krav på hovrättens resurser, bl.a. när det gäller lokaler och administrativt arbete (kallelser etc.). Mot den bakgrunden anser vi att förlikningssammanträden inte bör sättas ut slentrianmässigt och aldrig utan parternas samtycke. En annan sak är att det kan finnas anledning att ta upp frågan med parterna oftare än vad som kanske sker idag.

5.5 Domarens roll i förlikningsarbetet

I vissa mål står det på förhand klart att åtminstone en av parterna ställer sig avvisande till varje form av uppgörelse. Detta gäller främst mål där åtminstone någon part driver målet av principiella skäl. Här bör enligt flera enkätsvar partens vilja respekteras. Vi delar den uppfattningen.

En inte alltför ovanlig situation är att parterna i och för sig är intresserade av en uppgörelse men att tidigare ansträngningar har strandat mer på grund av låsningar på det personliga planet än av att parterna står långt ifrån varandra. Här blir domarens roll många gånger endast att, som obunden mellanhand, hjälpa parterna och ombuden att ta ”det sista steget”.

I många tvister står dock parterna långt ifrån varandra. Flera advokater har i enkätsvaren pekat på behovet av att domstolen i den situationen tar en mer aktiv roll i förlikningsarbetet. Även om förlikningssamtal kan inledas med allmänna resonemang om för- och nackdelar med att träffa en uppgörelse, bör domstolen enligt ad-

vokaterna inte stanna där. Parterna har i tingsrätten ofta hört en allmän ”förlikningspredikan” och behöver i stället ett bättre underlag för sin riskbedömning av processläget i hovrätten. Den som leder förlikningssamtalet måste därför kunna peka på t.ex. styrkor och svagheter i respektive parts talan för att en part ska få möjlighet att omvärdera sin riskbedömning.

En förutsättning för att parterna ska lyckas nå en förlikning är att domaren är väl förberedd och har klart för sig hur parterna för sin talan. Domaren bör därför känna till vilka rättsfrågor som är aktuella och hur bevisläget ser ut, dvs. vem som har bevisbördan för en viss omständighet och vilket beviskrav som gäller för att parten ska ha framgång med sin talan. I vissa fall kan det också finnas skäl för domaren att göra en uppställning i ekonomiska termer över vad parterna kan komma att vinna respektive förlora, både i huvudsaken och i fråga om ansvar för egna och motpartens rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten. Det är i regel först då detta klargörs för parterna som de kan bedöma styrkan och svagheter i sin egen och motpartens talan och ta ställning till om det finns anledning att träffa en samförståndslösning.

När det gäller förlikningsförslag från domstolens sida har den synpunkten förts fram i enkätsvaren att det i regel bara bör lämnas om båda parter har förklarat att de vill att hovrätten föreslår hur en uppgörelse skulle kunna se ut. Om någon av parterna motsätter sig ett förlikningsförslag, bör detta respekteras.

5.6 Allmänna och särskilda förlikningsinsatser

I de följande två avsnitten har vi delat in våra förslag i allmänna och särskilda förlikningsinsatser. De *allmänna* insatserna är tänkta, som en utgångspunkt, att kunna tillämpas i alla dispositiva tvistemål. De *särskilda* insatserna är avsedda för mål där förlikningsarbetet kan förväntas bli omfattande eller ställa särskilda krav på den som leder samtalen. Vi bedömer dock att behovet av särskilda insatser bara uppkommer i ett begränsat antal mål.

6. Allmänna förlikningsinsatser

6.1 Utgångspunkter

Vår uppfattning är alltså att förlikningsfrågan kan tas upp i de flesta dispositiva tvistemål. De allmänna förlikningsinsatser som står till buds är framför allt att kontakta parterna skriftligen eller telefonledes samt att hålla ett förlikningssammanträde. Även om insatserna oftast blir desamma i alla mål, kan de i viss mån behöva anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet. Exempelvis kräver ett omfattande och komplicerat tvistemål i allmänhet en större insats än vad som gäller i ett mindre mål. Nedan beskrivs vissa rutiner som kan tillämpas i de allra flesta fall.

6.2 Det inledande skedet

Sedan hovrätten gett prövningstillstånd och målet lottats om till en ny avdelning bör hovrätten som en inledande rutin skicka ett skriftligt erbjudande om rättens bistånd i förlikningsfrågan till parterna. I texten kan anges att den domare som ansvarar för handläggningen av målet (dvs. referenten) inom kort kommer att ta en telefonkontakt med parterna för att ta upp frågan om de är intresserade av att diskutera en förlikning. I skrivelsen bör även anges att det finns möjlighet att hålla ett särskilt sammanträde för att försöka göra upp tvisten.

Kansliet på den nya avdelningen lägger förslagsvis in texten som ett standardiserat tillägg i den underrättelse som avdelningarna enligt nuvarande rutin skickar ut till parterna om att målet har lottats om. Förslag på tilläggs-text:

Är Du intresserad av en förlikning?

Ofta har parterna i ett tvistemål mycket att vinna på att träffa en förlikning. Hovrätten har möjlighet att erbjuda parterna hjälp med att lösa tvisten på frivillig väg. Ansvarig domare (referenten) kommer inom kort att kontakta parterna per telefon för att informera om hovrättens förlikningsverksamhet och samtidigt höra efter om det finns intresse av att träffa en samförståndslösning.

Hovrätten kan hjälpa till vid förlikningssamtalen. Detta kan ske på olika sätt, t.ex. genom telefonkontakter med ombuden/parterna eller genom att hålla ett särskilt förlikningssammanträde i hovrättens lokaler. Det är frivilligt att delta i hovrättens förlikningsverksamhet.

Om det finns intresse av att lösa tvisten med hovrättens medverkan bör parterna redan nu, inför hovrättens telefonkontakt, fundera över vilka möjligheter som finns när det gäller att nå en uppgörelse.

6.3 Under handläggningen av målet

Nästa rutinåtgärd bör vara att hovrätten följer upp det skriftliga erbjudandet genom att referenten tar kontakt med parterna på telefon för att presentera sig och höra efter om de är intresserade av en förlikning. Denna kontakt bör tas i ett tidigt skede av handläggningen, ibland t.o.m. innan skriftväxlingen har inletts.

Om parterna vill ha rättens hjälp bör referenten vidta de åtgärder som är lämpliga för att om möjligt nå en samförståndslösning. Det kan röra sig om regelrätta förlikningssamtal men också om att lyfta processuella frågor, t.ex. om tingsrättens dom ska undanröjas eller stå fast, och att hjälpa parterna att utforma en förlikning.

För det fall parterna avböjer rättens erbjudande om bistånd eller någon uppgörelse inte kan nås i detta skede, bör hovrätten tills vidare avvakta med att ta upp frågan igen.

6.4 Särskilt om förlikningssammanträde

I vissa mål kan det vara lämpligt att hålla ett särskilt förlikningssammanträde för att ge parterna möjlighet att träffa en uppgörelse. Ett sådant sammanträde kan vara lämpligt exempelvis i mera omfattande mål.

Ett förlikningssammanträde hålls i regel under ledning av referenten. Eftersom sammanträdet ofta leder till en merkostnad för parterna, bör deras samtycke inhämtas. Det blir alltså i regel inte aktuellt att kalla till ett förlikningssammanträde om någon av parterna motsätter sig detta. För det fall parterna ändå vill att hovrätten ska hjälpa dem, men hålla nere kostnaderna, kan förlikningssamtal i stället föras på telefon.

Tidpunkten för förlikningssammanträdet bestäms i samråd med parterna. Ett skäl för att hålla sammanträdet så tidigt som möjligt under handläggningen är att detta typiskt sett leder till lägre rättegångskostnader för parterna.

Möjligheten att nå en förlikning är ofta större om parterna är personligen närvarande vid förlikningssammanträdet. Som huvudregel bör därför inte bara ombuden utan också parterna kallas till sammanträdet.

Efter ett förlikningssammanträde som inte har lett till en uppgörelse mellan parterna kan det hända att referenten eller parterna anser att det, mot bakgrund av vad som har förekommit vid sammanträdet, inte är lämpligt att referenten deltar då målet avgörs. Det förhållandet att en annan ledamot i ett sådant fall måste överta referentskapet i målet får i allmänhet godtas.

6.5 Inför huvudförhandlingen m.m.

I många fall bör referenten en tid innan huvudförhandlingen kontakta parterna igen för att höra efter om deras inställning i förlikningsfrågan har förändrats och om de är intresserade av att diskutera saken vidare, med eller utan referentens hjälp. Har parterna tidigare under handläggningen gett klart uttryck för att de inte är intresserade av en förlikning, saknas det normalt skäl att kontakta dem igen.

Slutligen bör ordföranden vid huvudförhandlingens början som regel höra efter om förlikningsmöjligheterna är helt uttömda.

7. Särskilda förlikningsinsatser

7.1 Utgångspunkter

Det är viktigt att ta till vara den samlade kunskap och erfarenhet av förlikningsarbete som hovrättens ledamöter har. Dessutom ställs det i vissa mål särskilda krav på den som leder förlikningssamtalen. Det finns därför anledning att överväga hur förlikningsarbetet i hovrätten ytterligare kan förstärkas. I det följande ges exempel på sådana förstärkningsresurser.

7.2 En särskild resurs på varje avdelning

Ett sätt att förstärka förlikningsarbetet på avdelningsnivå och samtidigt verka för att enhetliga rutiner uppnås kan vara att varje avdelning utser en ledamot som ges ett särskilt ansvar för förlikningsarbetet. Denne bör arbeta aktivt med förlikningsfrågor i syfte

- att hjälpa övriga ledamöter med allmänna råd och tips i förlikningsarbetet,
- att fungera som ”bollplank” i ett visst mål och
- att vid behov föra förlikningssamtal i sådana mål som kräver särskild erfarenhet.

Det ligger i sakens natur att den som har detta uppdrag också ges tidsmässigt utrymme att utföra det.

7.3 En gemensam resurs för flera avdelningar

En annan modell skulle kunna vara att några av hovrättens ledamöter åtar sig förlikningsuppdrag i mål från samtliga avdelningar. Detta bör framför allt komma i fråga i mål som kräver särskild erfarenhet av förlikningsarbete. För att fungera krävs även här att uppdraget är förenligt med ledamotens arbetssituation på den egna avdelningen.

7.4 Medling

I sammanhanget ska inte glömmas bort den möjlighet som finns till medling i hovrätten. Det är hovrätten som förordnar om medlare i målet, men det är parterna som disponerar över valet av medlare. Medlaren tar som regel betalt för sitt arbete och det är parterna som står för denna kostnad. Medlingsförfarandet motsvarar i princip förlikningsarbetet i en domstol.

8. Utbildning och information på hemsidan

8.1 Utbildning m.m.

Att parterna har förtroende för den som leder förlikningsdiskussionen är många gånger en förutsättning för att förlikningsinsatsen ska lyckas. Detta bygger ofta på att domaren har relevanta kunskaper och är trygg i sin roll som förlikningsdomare. Ledamöterna bör därför uppmuntras att genomgå utbildning i förlikningsverksamhet. Detta gäller särskilt ledamöter som saknar tidigare erfarenhet av förlikningsarbete eller vars erfarenheter ligger långt tillbaka i tiden. För närvarande erbjuder Domstolsakademins kursen *Förlikning och medling för erfarna domare*.

För nytillträdda ordinarie ledamöter kan man även tänka sig någon form av *intern utbildning*, där erfarna ledamöter berättar om hovrättens förlikningsverksamhet och tar upp olika förlikningsfrågor.

En *checklista* med råd och tips kan vara ett annat hjälpmedel som underlättar ledamöternas arbete med förlikningsfrågor.

Vi föreslår att en del av en *domardag* ägnas åt att diskutera hovrättens förlikningsverksamhet och hur den kan utvecklas vidare. Det skulle också ge ledamöter från olika avdelningar möjlighet att utbyta erfarenheter i förlikningsfrågor.

Slutligen bör någon form av *forum* övervägas för ett fortlöpande utbyte av erfarenheter och uppföljning av förlikningsarbetet i hovrätten.

8.2 Information på hovrättens hemsida

För att sprida kunskap om hovrättens förlikningsverksamhet till allmänheten och parterna, föreslår vi att information om den läggs ut på vår hemsida (jfr Hovrättens för Västra Sverige hemsida).

9. Sammanfattning och avslutande synpunkt

9.1 Sammanfattning

Vi föreslår sammanfattningsvis följande.

- *Allmänna riktlinjer* bör gälla för hovrättens förlikningsverksamhet.
- Parterna bör redan i anslutning till att ett dispositivt tvistemål har lottats om till ny avdelning ges *skriftlig information* om hovrättens förlikningsverksamhet.
- Utgångspunkten bör vara att det är *referenten* som därefter kontaktar parterna och hör efter om det finns något intresse av att föra förlikningssamtal och – vid behov – leder förlikningssamtalen.
- Parterna bör oftare tillfrågas om de är intresserade av att hovrätten håller ett särskilt *förlikningssammanträde*.
- Hovrätten bör även överväga möjligheten att inrätta *särskilda förlikningsresurser* för att hantera mål som på grund av sin omfattning eller komplexitet kräver särskild erfarenhet av förlikningsarbete.
- Mot bakgrund av ledamöternas skiftande erfarenheter av tvistemålshantering kan det finnas anledning att fundera över *utbildningsbehovet* i förlikningsfrågor. Vi föreslår också att en del av en domardag ägnas åt att diskutera hovrättens förlikningsverksamhet och hur den kan utvecklas vidare.

9.2 Avslutande synpunkt

Våra förslag ligger i stor utsträckning i linje med de rutiner som redan idag finns på många av hovrättens avdelningar och som även efterfrågas i enkätsvaren. Vi bedömer därför att det redan nu finns anledning att på avdelningsnivå följa upp om det arbete som bedrivs idag överensstämmer med gällande rutiner.